

Archief Philip Staal

75 JAAR BEVRIJDING

Roof en het Naoorlogse Rechtsherstel

Minderjarigen in de Ogen van de Wet

Rechtsherstel van de Joodse oorlogswezen

Justice for All!

Philip Staal

02/04/2019 (V-8)

Roof en het Naoorlogse Rechtsherstel

Voorwoord

De moord op de Joden tijdens de Sjoa is de grootste tragedie die het Joodse volk ooit heeft getroffen. De nazi's wilden het Joodse volk vernietigen als de definitieve oplossing van *het Joodse vraagstuk*. De Joden moesten verdwijnen maar, niet hun bezittingen.

Met medeweten en medewerking van de Nederlandse overheid, banken, verzekeraars en effectenhandelaren werden de Joden tijdens de Tweede Wereldoorlog systematisch beroofd en daarna vermoord.

Niet alleen tijdens de oorlog, maar ook ná de oorlog zijn er miljoenen euro's verdwenen, geld dat de Joodse oorlogsslachtoffers, waaronder de oorlogswezen, rechtmatig toekomt.

Na de oorlog waren veel Joodse kinderen hun ouders kwijt. De Joden moesten vechten om hun materiële bezittingen terug te krijgen, maar de meest bittere en emotionele strijd werd gevoerd om hun kinderen terug te brengen in een Joods milieu.

Roof en restitutie van Joods bezit in Nederland kan in vier perioden verdeeld worden:

1. De roof van de Joden tijdens de Tweede Wereldoorlog: 1940-1945.
2. Het naoorlogse rechtsherstel van de Joden: 1945 tot de jaren 1970.
3. Erkenning en restitutie van tekorten in het naoorlogse rechtsherstel: 1997-2000.
4. Verdeling van de WO-2 Tegoeden (Maror-gelden): vanaf juni 2000.

1. Roof van de Joden tijdens de Tweede Wereldoorlog¹

De roof van de Joden was volledig en betrof burgers, verenigingen en bedrijven waarin de Joden een belangrijke rol speelden.

Een bekend oorlogsfenomeen dat eeuwen lang werd aanvaard is: het roven van de verslagenen door de huurlingen van de overwinnaars. In 1907 vond een belangrijke wijziging plaats van de wetten en gebruiken van oorlog op land (Laws and Customs of War on Land: LCWL) geïntroduceerd met de eerste Vredesconferentie van Den Haag in 1899. De verandering in de LCWL werd mede ondertekend door Duitsland en was geldig tijdens de Tweede Wereldoorlog. De roof van de Joden door de Duitse bezetter vond daarom niet plaats met geweld maar door middel van een reeks voorschriften. In feite werd door deze verordeningen de Joodse bevolking in Europa vogelvrij verklaard.

2. Het naoorlogse rechtsherstel²

Het naoorlogse rechtsherstel was gebaseerd op Koninklijke besluiten die door de Nederlandse regering in ballingschap waren opgesteld. Het belangrijkste doel van deze decreten was zo snel mogelijk terug te keren tot het normale vermogens- en rechtsverkeer. De rehabilitatie van de Joodse slachtoffers van de Duitse terreur had in dit kader niet de hoogste prioriteit. Als onder alle omstandigheden aan het rechtsherstel voorrang werd gegeven zou het rechtsverkeer, naar de mening van de toenmalige beleidsmakers, enorm worden vertraagd. De Nederlandse regering voelde zich niet verantwoordelijk voor de acties van de bezetter. Het naoorlogse rechtsherstel was verre van rechtvaardig.

¹ Philip Staal, [Roestvrijstaal](#), Eburon Delft 2008, pp. 179-194.

² Philip Staal, [Roestvrijstaal](#), Eburon Delft 2008, pp. 195-231.

3. Erkenning en restitutie van tekorten in het naoorlogse rechtsherstel³

In de zomer van 1995 werd de kwestie van het Joods bezit plotseling van belang in de media en politiek. In vervolg op deze internationale discussies werd in maart 1997 de Contactgroep Tegoeden Tweede Wereldoorlog (Commissie-Van Kemenade) tot onderzoek naar het naoorlogse rechtsherstel ingesteld. De commissie kreeg van de minister van Financiën de opdracht het onderzoek naar oorlogstegoeden kritisch te volgen.

Vrijwel alle financiële instellingen in Nederland werden onderzocht. Begin 2000 kwamen de conclusies en aanbevelingen van de [Commissie-Van Kemenade](#) beschikbaar voor het grote publiek.

Erkenning en restitutie van de Overheid en de financiële instituten⁴

In het jaar 2000 heeft de Nederlandse Overheid, Verzekeraars, Banken en de Vereniging voor de Effectenhandel – na langdurige onderhandelingen met de Joodse organisaties – hun morele aanspraken erkend en een forfaitair bedrag van 347 miljoen euro ter beschikking gesteld aan de Nederlands-Joodse gemeenschap, als erkenning van geconstateerde tekortkomingen in het naoorlogse rechtsherstel en het overheidshandelen. Dit restitutiebedrag is beter bekend onder de naam MAROR-gelden. MAROR betekent bitterkruid (mierikswortel in het Hebreeuws) maar staat ook voor Morele Aansprakelijkheid Roof en Rechtsherstel.

Erkenning en restitutie van de Joodse instellingen⁵

Als één van de ondertekenaars van de overeenkomst tussen de banken, de Amsterdamse beurs en de Joodse organisaties – waarin medio 2000 de teruggave van Joodse oorlogstegoeden werd geregeld – kwam ik in die periode tot het besef dat er door niemand ooit was gekeken naar het vermogensbeheer van de minderjarige Joodse oorlogswezen.

Tot mijn verbazing en teleurstelling ontdekte ik dat Joodse organisaties zoals de voogdijinstelling *Le-Ezrath Ha-Jeled (Het kind ter Hulpe)* en het *Joodse Begrafeniswezen (JBW)*, niet werden onderzocht.

- ✓ De Commissie-Van Kemenade heeft geen toegang gekregen tot de archieven van het JBW. De vereniging weigerde medewerking te verlenen aan onderzoek in haar archieven. De vereniging gaf ook geen antwoord op schriftelijke vragen betreffende verzekeringen van familieleden van oorlogsslachtoffers.
- ✓ Vanuit het Centraal Joods Overleg (CJO) is er bewust niet op aangedrongen dat de Commissie-Van Kemenade, die immers het hele rechtsherstel tegen het licht zou houden, ook de zaak van de Joodse oorlogswezen zou onderzoeken.

Ik besloot zelf te onderzoeken wat er met de nalatenschappen van mijn ouders, grootouders en andere vermoorde familieleden van mij en van andere oorlogswezen is gebeurd. Hoe is het mogelijk dat vijfenzeventig jaar na de Tweede Wereldoorlog de strijd van de oorlogswezen voor een onafhankelijk onderzoek naar het vermogensbeheer van hun erfenis zo ongelijk is en zo grimmig en moeizaam verloopt?

In mijn boeken [Roestvrijsaal](#) (2008), [Settling the Account](#) (2015) en [Mijn erfenis](#) (2016) wordt het antwoord op die vraag gezocht in de fundamentele verschillen van inzicht over de aard en de wenselijkheid van een dergelijk onderzoek aan weerskanten van het strijdtoneel.

³ Philip Staal, [Roestvrijsaal](#), Eburon Delft 2008, pp. 233-289.

⁴ Philip Staal, [Roestvrijsaal](#), Eburon Delft 2008, pp. 233-289.

⁵ Philip Staal, [Roestvrijsaal](#), Eburon Delft 2008, pp. 61-177.

Is de Joodse gemeenschap bang het eigen functioneren kritisch te beschouwen?
Niemand heeft ooit gekeken naar het vermogensbeheer van de 1.363 Joodse weeskinderen door hun voogden. Reden dat ik besloot antwoord te zoeken op de volgende drie vragen:

1. Hebben de voogden van de Joodse oorlogswezen de volledige vermogens van hun pupillen ontvangen?
2. Hebben de voogden het vermogen van de weeskinderen goed beheerd?
3. Hebben de oorlogswezen hun volledige erfenis ontvangen bij het bereiken van de meerderjarige leeftijd?

Het antwoord op de bovenvermelde vragen is helaas negatief.

De overgrote meerderheid van de oorlogswezen zijn vijftien jaar na de bevrijding nog steeds niet/niet volledig in hun rechten hersteld.

Onderhandelingen met de voogdijinstellingen was onmogelijk omdat in 2005 de Joodse voogdijinstellingen verdwenen. Joods Maatschappelijk Werk (JMW) beroept zich in zijn [verweerschrift](#) van 14 september 2004 (pagina 23, 5.28) op verjaring van [onze vordering](#) in een door mijn broer en mij aangespannen rechtszaak om de fusie van de Joodse voogdijinstellingen met JMW te voorkomen.

Voorzitter Van den Bergh motiveert het besluit van JMW in een [gesprek](#) (pagina 4):

‘De Fusiepartners zullen niet nalaten zich te beroepen op de verjaringstermijn, mede gelet op het algemene belang van de continuïteit van JMW.’

Joods Maatschappelijk Werk heeft zich beroepen op verjaring om door middel van een fusie met de voogdijinstellingen zich te ontfemen over het resterende miljoenenkapitaal van deze instellingen. En, Joods Maatschappelijk Werk lichtte justitie bewust valselijk voor om de onverkwikkelijke feiten van hun voorgangers in nevelen te hullen⁶.

JMW moest kiezen tussen faillissement en verlies van eer. Door hun keuze is het duidelijk dat ze materiële waarde boven moreel erfgoed gradeert.

Het is interessant en voor mij als één van de Joodse onderhandelaars pijnlijk, dat JMW een beroep doet op verjaring in de rechtszaak die mijn broer en ik, uit naam van alle Joodse oorlogswezen, tegen de Fusiepartners hebben aangespannen. JMW heeft daarvoor ongetwijfeld goede redenen. Maar het blijft toch merkwaardig aangezien deze stichting zich tegenover derden altijd op het standpunt stelt dat het moreel verwerpelijk is zich in kwesties over de Tweede Wereldoorlog te beroepen op verjaring.

Daarentegen, in de eerste gesprekken met de Joodse organisaties deelde de Overheid en de Verzekeraars en de Banken en de Vereniging van de Effectenhandelaren mede dat ze uit overweging van coulance afziet van een beroep op verjaring. Begin 2019 heeft de Nederlandse Spoorwegen dit standpunt overgenomen en ziet af van een beroep op verjaring.

Ausgerechnet JMW, de sociale stichting die zijn bestaansrecht te danken heeft aan de trauma's van de Sjoa, beroept zich op verjaring van tegoeden uit de Tweede Wereldoorlog! Zien ze dan alleen de splinter in andermans oog, maar niet de balk in het eigen?

Onroerende goederen. Eén van de zes afdelingen van het naoorlogse rechtsherstel⁷

De in de oorlog opgevallen nalatenschappen van afwezigen⁸, in het overgrote deel van de gevallen, kon pas na de speciale wet van 11 juni 1949 (Wet J 227)⁹ worden afgewikkeld. Het merendeel van de bewindvoeringen heeft zich daarom uitgestrekt over de periode van 1945 tot 1950. Daarna nam het aantal bewindvoeringen – onder toezicht van het Nederlandse

⁶ Philip Staal, [Roestvrijstaal](#), Eburon Delft 2008, pp. 121-134 en pp. 381-386.

⁷ Philip Staal, [Roestvrijstaal](#), Eburon Delft 2008, pp. 217-219.

⁸ ‘afwezigen’ werd na de oorlog gebruikt voor een natuurlijke persoon met onbekende verblijfplaats.

⁹ Philip Staal, [Roestvrijstaal](#), Eburon Delft 2008, p. 216.

Beheersinstituut (NBI) – snel af. De overdracht van deze vermogens aan de rechthebbenden (in geval van oorlogswezen waren dit hun voogden) heeft dan ook voor het overgrote deel plaatsgevonden tot 1950/1951.

Begin 1959 waren alle geschillen afgewerkt en werd de Afdeling Onroerende Goederen van de Raad voor het Rechtsherstel opgeheven. Uit bovenstaande kan worden geconcludeerd dat voor het overgrote deel van de gevallen de oorspronkelijke eigenaren van onroerende goederen niet in hun rechten waren hersteld ten tijde van de overdracht van hun vermogen. In de verantwoording van de bewindvoerders aan het NBI komen dan ook, in het merendeel van de gevallen, geen onroerende goederen voor. Hierdoor is het mogelijk en zelfs waarschijnlijk dat oorlogswezen recht hebben op een gedeelte van de nalatenschappen uit onroerende goederen terwijl die niet op de verantwoording van hun bewindvoerder staat en dus ook niet – ten tijde van de overdracht naar de voogd – op de Staat van Ontvangsten en Uitgaven opgesteld door de voogd kan staan.

Volwassen oorlogsslachtoffers van de Sjoa wisten en/of hadden documenten betreffende hun vermogen en/of erfenis. Minderjarige oorlogswezen daarentegen hebben geen flauwe notie van geldzaken.

De minderjarige oorlogswezen wisten niet beter dan [dat hun ouders arm waren!](#)

Door het ontstane vacuüm is het eenvoudig en daardoor verleidelijk de inkomens uit huur en/of verkoop van onroerende goederen te laten 'verdwijnen'.

Het is de ultieme verdwijntruc!

Onroerende goederen. Eén voorbeeld van Onrechtmatigheid¹⁰

Van oorlogswees Siegfried (Shalom) Pront zijn er twee notariële akten van verkoop gevonden waaruit blijkt dat zijn voogd Le-Ezrath Ha-Jeled in 1953 toestemming gaf vier panden – drie in [Amsterdam](#) en één in [Groningen](#) – van zijn in Sobibor vermoorde grootouders, te verkopen. Siegfried Pront had recht op één achtste deel hiervan. Maar op de [eindafrekening](#) van Siegfried Pront van 14 maart 1956, zijn 21e verjaardag, staan geen opbrengsten uit verkoop van onroerende goederen.

Overigens was verkoop van deze vier panden noodzakelijk, omdat in deze boedel vier minderjarige erfgenamen voorkomen. Drie van die minderjarigen werden vertegenwoordigd door hun voogdijinstelling, de vierde door zijn moeder. Als lasthebber van twee van de minderjarigen, Siegfried en Ingfried Pront, trad hun voogd Le-Ezrath Ha-Jeled op.

Wat betreft de verkoop van deze vier panden was dan ook geen sprake van onjuist handelen van de voogd. Deze onverdeelde boedel moest immers verdeeld worden. De opbrengst uit de verkoop moet echter, wel op de vermogensopstelling van de oorlogswees te zien zijn.

Siegfried Pront gaf mij begin deze eeuw ter bestudering zijn vermogensoverzicht en de akten van verkoop en koop van de panden.

Siegfried Pront en zijn broer worden in deze akte ieder voor één achtste deel van de opbrengst uit de verkoop gerechtigd. De vier panden werden verkocht voor een totaal van 43.550 gulden.

De drie Amsterdamse panden werden verkocht, zoals gebruikelijk op de huizenveiling in Amsterdam, bij opbod en afslag (mijnen). Een van deze percelen werd bij opbod geveild. Het hoogste bod, 3.700 gulden, was van makelaar J. Springveld. Daarna werd dit pand in afslag gebracht en door Simon Godschalk Engelsman Junior voor de koop som van 5.200 gulden gemijnd.

Makelaar Engelsman verklaarde dit perceel te hebben gekocht ten behoeve van B.F. Martini, die op zijn beurt verklaarde de koop voor het bedrag van 5.200 gulden te accepteren. In luttele

¹⁰ Philip Staal, [Roestvrijstaal](#), Eburon Delft 2008, pp. 353-372 en Philip Staal, [Be-Ezrath Ha-Jeled](#).

minuten werd door bemiddeling van makelaar Engelsman, destijds bestuurslid van de Joodse voorgedijinstelling, dit perceel verkocht met ruim veertig procent winst.

De vermogensopstelling van Siegfried Pront is van 14 maart 1956, terwijl de panden in Amsterdam en Groningen al begin 1953 werden verkocht. Hoe is het mogelijk dat op de door de Le-Ezrath Ha-Jeled (Joodse voorgedijinstelling) opgestelde [vermogensoverzicht](#) van Pront, de opbrengst van deze panden niet voorkomen? Immers:

- ✓ De akte van verkoop van de drie panden in Amsterdam is door notaris Jakob van Hasselt op 19 januari 1953 gepasseerd. Van Hasselt was destijds de [penningmeester](#) van Le-Ezrath Ha-Jeled.
- ✓ Makelaar Simon Godschalk Engelsman was destijds [bestuurslid](#) van de voorgedijinstelling Le-Ezrath Ha-Jeled.
- ✓ Le-Ezrath Ha-Jeled, de voorgd van de broeders Pront, heeft destijds toestemming gegeven de vier panden te verkopen.

Wie heeft het gedeelte van de opbrengst bestemd voor de broeders Pront ontvangen?

Hans Vuijsje, destijds directeur van JMW (de vermogensopvolger van de Joodse voorgedijinstellingen), gaf hierop als antwoord:

‘Die staan op de eindafrekening van Siegfried (Shalom) Pront als onverdeelde boedel.’

Zou Vuijsje niet weten dat onroerend goed, per definitie, verdeeld wordt in de akte van verkoop?

4. Verdeling van de WO-2 Tegoeden (Maror-gelden)¹¹

Verschil in saldi

Tijdens de onderhandelingen WO-II Tegoeden tussen de Nederlandse Overheid en het Centraal Joods Overleg (CJO) werd afgesproken dat het naoorlogse renteverlies verrekend wordt met de uitvoeringskosten voor verdeling van de Maror-gelden¹². De kosten gemaakt voor de verdeling van de Maror-gelden door SMO, SPI en CJO werden als gevolg van deze overeenkomst vergoed door het ministerie van Financiën. Anders gezegd, deze kosten werden betaald door de belastingbetaler.

Dit is bij uitstek een politieke beslissing hoe de overheidsmiddelen verdeeld moeten worden. In deze discussie heeft het ministerie voortdurend gekozen om deze extreem hoge kosten aan Stichting Platform Israël (SPI) te betalen.

In het [jaarverslag 2004](#) van de Stichting Maror-gelden Overheid (SMO) staat op pagina 20 dat SMO over het jaar 2004 een bedrag van €152.143 heeft overgeboekt naar Stichting Platform Israël.

Op pagina 6 van de [SPI Jaarrekening 2004](#) kan men lezen dat SPI in het jaar 2004 een totaal bedrag van €45.509 heeft ontvangen van SMO.

Het verschil van €106.634 (152.143 – 45.509) roept vragen op.

Verschil in Saldi Stichting Individuele Maror-gelden (SIM) en de Claimstichtingen¹³

Zoals te zien is in de [PowerPoint presentatie](#) is een deel van de Maror-gelden gereserveerd voor persoonlijke claims. Dit bedrag, totaal € 56 miljoen in 2000, werd ondergebracht in drie speciaal voor dit doel opgerichte stichtingen te weten: 1. Stichting Individuele

¹¹ Philip Staal, [Roestvrijstaal](#), Eburon Delft 2008, pp. 291-350.

¹² Philip Staal, [Roestvrijstaal](#), Eburon Delft 2008, pp. 243 en 247.

¹³ Philip Staal, [Roestvrijstaal](#), Eburon Delft 2008, pp. 319-327.

Verzekeringaanspraken Sjoa (SIVS) € 9 miljoen; 2. Stichting Individuele Bankaanspraken Sjoa (SIBS) € 2 miljoen; 3. Stichting Individuele Effectenaanspraken Sjoa (SIES) € 45 miljoen.

Om de Maror-gelden, afkomstig van de private instituten (banken, verzekeraars en effecten), te verdelen, is de SIM in december 2000 opgericht. Het is dus logisch dat, na behandeling/betaling van alle claims, de overschotten van de claims stichtingen overgedragen worden aan de SIM.

Echter, CJO en SPI vonden dit geen goed idee: zij wilden bepalen hoe deze gelden te besteden. Om hun doel te bereiken hebben deze organisaties de Joodse gemeenschap gechanteerd waardoor de SIM gedwongen werd een overeenkomst met CJO en SPI te tekenen. Deze [overeenkomst](#) tussen SPI/CJO met de SIM werd op 4 april 2002 getekend. In deze overeenkomst staat op pagina 3:

SIM heeft geen invloed op de besluitvorming inzake het overschot in de claimstichtingen.
Dit is de verantwoordelijkheid van CJO en SPI.

In de loop van het jaar 2003 is door de besturen van de verschillende claimstichtingen een besluit genomen over de noodzakelijke reserveringen binnen de claimstichtingen. Het bleek dat de drie claimstichtingen samen een overschot hadden van € 50,75 miljoen. CJO en SPI hadden besloten dat een bedrag van € 39 miljoen beschikbaar zou worden gesteld en aan het uitdelingsvermogen van de SIM zou worden toegevoegd. Het resterende bedrag van € 11,75 miljoen, zo bepaalden CJO en SPI, gaat rechtstreeks naar collectieve doelen, zie [SIM jaarverslag 2003](#), pagina 3.

In het jaar 2003 is door de claimstichtingen een bedrag van € 7,4 miljoen bij de SIM gedeponereerd ten behoeve van doorbetaling aan de stichtingen voor collectieve doelen (COM en SCMI), zie [SIM jaarverslag 2003](#), pagina 7 onder het kopje Kortlopende schulden.

Er bleef dus een restant over van € 4,35 miljoen (11,75 – 7,4). Dit bedrag staat niet, althans niet zichtbaar, in de jaarverslagen van de SIM. Mogelijk dat CJO en SPI besloten hebben dit bedrag zelf een bestemming te geven. Het bedrag dat beschikbaar is voor collectieve doelen, is voor een deel (74%) bestemd voor doelen in Nederland en voor het resterende deel (26%) voor doelen in Israël. Dit betekent dat van deze € 4,35 miljoen voor 26%, dus € 1,13 miljoen, bestemd is voor Israël, zo hebben CJO en SPI besloten. Echter, in de jaarverslagen:

[SPI Jaarrekening 2003](#), [SPI Jaarrekening 2004](#), en [SPI Jaarrekening 2005](#), is dit bedrag niet, althans niet zichtbaar, vermeld. Ook in de jaarrekeningen van SCMI, de jaren [2003](#), [2004](#) en [2005](#), is dit bedrag niet/niet zichtbaar vermeld.

Conclusie: verder onderzoek vereist.

Verstrengelingen van Belangen¹⁴

De bestuursleden van Stichting Platform Israël (SPI) vinden het normaal dat hun voorzitter Abraham Roet ook voorzitter was van Stichting Collectieve Maror-gelden Israël (SCMI) en eveneens hun belangen in het bestuur van Stichting Maror-gelden Overheid (SMO) behartigde. Abraham Roet keurde, als bestuurslid van SMO, het door SPI ingediende budget kostenvergoeding goed en hield toezicht op hun bestedingen en als voorzitter van SPI hield hij toezicht op SCMI en als voorzitter van SPI was hij verantwoordelijk voor de benoeming en ontslag van de SCMI bestuursleden.

SPI had ook zelf subsidieaanvragen bij SCMI ingediend. Verder was Abraham Roet destijds voorzitter van het 'Israël Instituut voor Onderzoek naar Verdwenen Nederlands-Joods Bezit tijdens de Holocaust' en van de stichting 'Onderzoek naar de Geschiedenis der Nederlandse Joden'.

¹⁴ Philip Staal, [Roestvrijstaal](#), Eburon Delft 2008, pp. 329-340.

Alle Nederlandse organisaties in Israël komen in aanmerking voor subsidies die door de SCMI worden verdeeld. Verder zorgde Roet ervoor dat in de statuten van de SCMI staat:

- Het aantal onafhankelijke bestuursleden is maximaal dertig procent.
- SCMI is verplicht de door SPI gemaakte en nog te maken kosten te vergoeden.

De cirkel is rond!

Bestuursleden van de belanghebbende organisaties bepaalden welke projecten gehonoreerd zouden worden!

Verdeling van de Collectieve Maror-gelden Israël (SCMI)

Stichting Elah wordt hieronder besproken als één voorbeeld.

In het [verslag opgesteld door SCMI](#), pagina 14, samenvatting van verdeelperiode 1 t/m 5, de jaren 2004 t/m 2006, staat dat aan de stichting Elah een totaal bedrag van NIS 10.080.200 werd uitgekeerd. Dit bedrag bestaat uit NIS 8.080.200 uitkeringen en NIS 2.000.000 globale voorschotten. Feitelijk werd het bedrag van NIS 10.080.200 niet uitgekeerd aan Elah. Dit bedrag is door SCMI en SMO/SAMO gereserveerd voor de goedgekeurde Elah projecten. De benaming 'uitkeringen' zoals vermeld op pagina 14 is dus misleidend en niet correct. Slechts een deel van dit bedrag werd daadwerkelijk uitgekeerd aan Elah, zoals te zien is in [jaarrekening Elah 2004](#); [jaarrekening Elah 2005](#); en [jaarrekening Elah 2006](#).

Het niet uitgekeerde deel blijft staan bij SCMI en SMO/SAMO, gereserveerd voor goedgekeurde Elah projecten. Het is aan SCMI en SMO/SAMO om te beslissen of en wanneer Elah het restbedrag ontvangt.

De bedragen die Elah tegoed heeft van SMO/SAMO staan in de jaarverslagen [SMO 2004](#); [SAMO 2005](#); en [SAMO 2006](#) als kortlopende leningen genoteerd. Echter, in de financiële rapportage van SCMI de jaren [2004](#), [2005](#) en [2006](#) staan geen, althans niet zichtbaar, kortlopende leningen.

Voor meer informatie ziet website [staal.bz](http://www.staal.bz): [Verhalen](#) en/of [Mijn Archief](#).

[Philip Staal](#)

philip@staal.bz

<https://www.staal.bz>